

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobců: **a) S. H., b) nezletilý D. H.**, oba zastoupení Mgr. et. Bc. Filipem Schmidtem, LL.M., advokátem se sídlem Oveňecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 1. 2019, čj. OAM-782/ZA-ZA05-K09-R2-2015, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 4. 2020, čj. 29 Az 3/2019-44,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobců Mgr. et. Bc. Filipu Schmidtovi, LL.M., advokátovi, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši **12 729 Kč**, která mu bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobci jsou státními příslušníky Ukrajiny a před odchodem z ní žili v Záporoží. Dne 4. 9. 2015 letecky přicestovali do ČR a učinili prohlášení o mezinárodní ochraně. V žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 10. 9. 2015 uvedli, že odcestovali do ČR na turistické vízum kvůli obavám z válečného konfliktu. Žalobkyně sdělila, že blízko Záporoží už se střílí, ve městě byla spousta vojáků a vojenské techniky. Žalobkyně se velmi bojí o svého syna; ve vlasti nemá nikoho, kdo by jí mohl pomoci. Naopak by tam měla obavy ze svého bývalého manžela, který bil ji i jejich syna. Při pohovoru žalobkyně blíže popsala situaci v Záporoží před svým odjezdem: bydlela v bytě svého bývalého manžela na okraji města, slyšela z dálky střelbu a útoky, při nichž vyhazovali do povětří důležité dopravní stavby, pravidelně dochází k teroristickým útokům, z oblastí bojů se vracejí psychicky narušení vojáci. Situace je velmi psychicky náročná, lidé žijí ve strachu a v nejistotě, ozbrojené střety se posouvají směrem na Záporoží. Na dotaz uvedla, že se nepokoušela přestěhovat do jiné části země, neboť neměla žádné blízké, ke kterým by mohla odjet, navíc se obává, že podobná situace bude za chvíli na celé Ukrajině. Sdělila, že její syn je neustále ve stresu, všeho a všech se bojí, všude chodí jen v jejím doprovodu, proto raději nesouhlasí, aby byl pohovor proveden i s ním.

[2] Žalovaný rozhodl o žádostech žalobců rozhodnutím ze dne 21. 3. 2015 tak, že ani jednomu z nich mezinárodní ochranu neudělil. Žalobci se proti rozhodnutí žalovaného bránili žalobou, kterou Krajský soud v Brně zamítl. Žalobci však uspěli s kasační stížností.

[3] NSS rozsudkem ze dne 14. 9. 2017, čj. 1 Azs 209/2017-49, zrušil rozhodnutí žalovaného i krajského soudu. Vyčetl žalovanému, že zprávy o zemi původu, z nichž žalovaný vycházel, jsou neaktuální, zejména však nepřiléhavé k azylovému příběhu žalobců. Zprávy se totiž nevěnují situaci přímo v Záporožské oblasti a žalovaný se vypořádal s konkrétní argumentací žalobců pouze odkazem na všeobecné zprávy o zemi původu. Žalovaný se rovněž nezabýval možnostmi vnitřního přesídlení. Pochybení žalovaného je o to závažnější, že žalobci (rozvedená matka s nezletilým dítětem trpícím psychickými problémy) jsou zranitelnými osobami.

[4] Žalovaný v dalším řízení provedl dne 17. 9. 2018 s žalobkyní doplňující pohovor. Žalobkyně při něm popsala synův psychický stav a doložila zprávu od psychiatricky, z níž plyne, že synovy problémy jsou způsobeny zejména obavami z návratu na Ukrajinu a zhoršují se kvůli nejistému pobytovému statusu. K dotazu žalobkyně uvedla, že aktuální bezpečnostní situace v Záporoží se podle jejích informací nezměnila, avšak možnosti práce jsou horší. Uvedla, že se obrátila na policii, když ji bil muž, policie jí však odmítla pomoci. Sdělila, že se nemají se synem kam vrátit, neboť její bývalý manžel prodal byt, ve kterém před odchodem bydleli. Syn bude v osmnácti letech povolán do armády a bude muset jít do oblastí bojů. Na Ukrajině by neměli za co žít, žalobkyně by se nemohla postarat o syna, ten by tam navíc neměl psychologickou pomoc, jakou má zde. Žalobkyně se synem žijí společně s matkou žalobkyně v pronajatém bytě, žalobkyně pracuje jako dělnice ve výrobě. Na dotaz, proč by se žalobkyně nemohla vrátit na Ukrajinu spolu se synem a s matkou (jíž nebyla prodloužena doplňková ochrana), uvedla, že tam není ani pro jednu z nich práce.

[5] Žalovaný rozhodnutím ze dne 21. 1. 2019 uvedeným v záhlaví žalobcům opětovně neudělil mezinárodní ochranu. Důvodem pro udělení azylu není ani násilí páchané na žalobcích bývalým manželem žalobkyně, ani špatná ekonomická situace; žalobkyně má navíc jako matka samoživitelka nárok na různé státní podpory a dotace. Nic nenasvědčuje tomu, že by žalobcům nebyl umožněn přístup ke zdravotní péči dostupné pro ostatní občany Ukrajiny. Podle zpráv o zemi původu je zdravotní systém na Ukrajině schopen žalobci poskytnout potřebnou psychologickou a psychiatrickou péči včetně nezbytné medikace, přestože nejspíše na nižší úrovni než v ČR. Veškerá pediatrická péče je ukrajinským občanům poskytována zdarma, pacienti si hradí ze svých prostředků pouze léky a spotřebovaný zdravotnický materiál. Žalobcům nehrozí reálné nebezpečí vážné újmy, podle informace MZV ze dne 25. 10. 2018 lze aktuálně zaznamenat zvýšenou přítomnost ukrajinských ozbrojených sil ve větší míře jen v okresech hraničících s Doněckou oblastí, nikoli ve městě Záporoží. Nejedná se o totální konflikt a žalobkyně neprokázala, že právě žalobci byli vystaveni hrozbě nebezpečí ve zvýšené míře. Na Ukrajině žije (v Chersonské a Kyjevské oblasti) babička žalobkyně a její tři tety, které by mohly představovat určité zázemí při změně bydliště. Matce žalobkyně nebyla prodloužena doplňková ochrana a při návratu na Ukrajinu se rodina může navzájem podporovat.

[6] Žalobci podali proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke krajskému soudu. Namítali v ní, že žalovaný dostatečně nezdůvodnil neudělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v souvislosti s článkem 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Žalovaný se totiž v rozhodnutí nezabýval otázkou, zda je navrácení nezletilého žalobce na Ukrajinu, tedy na místo, které v něm vyvolalo posttraumatickou poruchu, v jeho nejlepší zájmu. Dále uvedli, že podle nich není nezletilému žalobci na Ukrajině dostupná náležitá psychiatrická péče.

[7] Krajský soud v Hradci Králové žalobu zamítl. Konstatoval, že jednotlivé skutečnosti je nutné posuzovat v celkovém kontextu. Žalovaný se podrobně zabýval žalobcovými psychickými problémy, jejich závažností a dostupností léčby i možným vnitřním přesídlením. Žalobkyně začala tvrdit porušení § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu poprvé až v žalobě a krajský soud tuto námitku považoval s ohledem na vývoj správního řízení za účelovou.

II. Kasační řízení

[8] Proti rozsudku krajského soudu podali žalobci (stěžovatelé) kasační stížnost. Podle stěžovatelů měl krajský soud sám iniciovat jednání ve věci, neboť rozhodoval téměř po dvou letech od doplňkového pohovoru se stěžovatelkou. Kvůli samotné délce soudního řízení měl soud nařídít jednání a obstarat si dostatečně aktuální informace o zdravotním stavu nezletilého stěžovatele, který se během předchozího řízení zhoršoval. V zemi původu navíc v mezidobí nastaly nové skutečnosti, které neměli stěžovatelé v době podání žaloby k dispozici a které je třeba vzít v úvahu (výjimka z přezkumu *ex tunc*), totiž zhoršenou bezpečnostní situaci a zejména kritickou situaci zdravotnického systému během nynější pandemie.

[9] Stěžovatelé namítají, že krajský soud v bodě 29 rozsudku (v rozporu s rušícím rozsudkem NSS) selektivně znevěrohodnil stěžovatele v otázkách týkajících se stěžovatelova zdravotního stavu a prožitků v zemi původu a označil tvrzení stěžovatelů za účelová. Podle stěžovatelů krajský soud neodůvodnil ani své závěry týkající se možného udělení humanitárního azylu. Stěžovatelé však zejména považují za nepřezkoumatelné odůvodnění rozsudku krajského soudu v části, v níž se soud vypořádává s žalobní námitkou neudělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Krajský soud totiž nejprve uvádí, že tento žalobní bod je nový, a proto nerelevantní, hned v další větě však soud své závěry vyvrací poznámkou o tom, že nezletilý stěžovatel byl poprvé psychiatricky vyšetřen až v průběhu řízení o prvé žalobě.

[10] Krajský soud podle stěžovatelů při hodnocení dostupnosti léčby nepřihlédl k tomu, že je stěžovatel nezletilým dítětem. Krajský soud nepravdivě přikládá stěžovatelům k tíži, že netvrdili zhoršující se zdravotní stav během správního řízení, přestože obsah správního spisu toto hodnocení vyvrací. Stěžovatelé nerozumějí ani úvahám o možnosti vnitřního přesídlení.

[11] Stěžovatelé setrvali na názoru, že žalovaný nevzal v úvahu nejlepší zájmy dítěte a nepokusil se je vyhodnotit. Krajský soud měl z tohoto důvodu rozhodnutí žalovaného zrušit.

[12] Žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti. Stěžovatelka může uskutečňovat svůj rodinný a pracovní život v zemi původu, k legalizaci pobytu na území ČR slouží zákon o pobytu cizinců. Stěžovatelé pouze domýšlejí krajní scénáře v případě návratu do země, jejich domněnky nemají reálnou spojitost s jejich azylovým příběhem.

III. Právní hodnocení

[13] Ve věcech mezinárodní ochrany se NSS po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele (§ 104a s. ř. s.). Není-li tomu tak, soud kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou (viz usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS).

[14] Nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu by zakládala přijatelnost kasační stížnosti, pokud by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé, NSS proto tuto námitku posoudil předběžně. Rozsudek krajského soudu ovšem není nepřezkoumatelný.

[15] Stěžovatelé považují rozsudek krajského soudu za nepřezkoumatelný v bodě 29, v němž soud podle stěžovatelů neodůvodněně označil za účelová tvrzení týkající se stěžovatelova zdravotního stavu. NSS k tomu uvádí, že krajský soud nezpochybnil tvrzení stěžovatelů o stěžovatelových psychických obtížích jako taková: jako účelovou vyhodnotil pouze žalobní argumentaci porušením § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu ve spojení s článkem 3 Úmluvy o právech dítěte. Krajský soud neuvedl, že stěžovatelovy psychické problémy byly poprvé popsány až v žalobě, jak stěžovatelé nesprávně vykládají. Z bodu 29 rozsudku krajského soudu vyplývá, že krajský soud považuje za novou argumentaci nejlepším zájmem dítěte. Krajský soud vysvětlil, z jakého důvodu této argumentaci nepřisvědčil (žalovaný se podrobně a dostatečně zabýval stěžovatelovými psychickými problémy i dostupností léčby v zemi původu i v návaznosti na možnost vnitřního přesídlení) i proč ji považuje za účelovou (stěžovatelé ji uplatnili až v žalobě). Rozsudek krajského soudu v této části není nepřezkoumatelný.

[16] Krajský soud se rovněž přezkoumatelně vyjádřil k tomu, že v souladu s názorem žalovaného neshledal důvod pro poskytnutí humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Učinil tak i přesto, že stěžovatelé v žalobě výslovně nezpochybnili způsob, jakým žalovaný zkoumal možnost udělit humanitární azyl.

[17] NSS neshledal ani jiné důvody, které by zakládaly přijatelnost kasační stížnosti. Stěžovatelé spatřují přijatelnost kasační stížnosti v tom, že NSS ve své judikatuře dosud plně neřešil otázku posuzování nejlepšího zájmu dítěte v řízení o udělení mezinárodní ochrany před správním orgánem. Zároveň jsou stěžovatelé přesvědčeni, že pochybení krajského soudu mělo zásadní dopad do jejich hmotněprávního postavení. NSS tento názor stěžovatelů nesdílí.

[18] NSS se již v minulosti vyjádřil k otázce posuzování nejlepšího zájmu dítěte v řízení o udělení mezinárodní ochrany tak, že *„jakkoli je zájem dítěte dle čl. 3 citované Úmluvy předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí a států, které jsou smluvní stranou úmluvy, jsou povinny zajistit, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli (čl. 9 Úmluvy), nelze tyto principy samy o sobě podřadit pod další, nad rámec zákonem o azylu stanovené důvody pro udělení mezinárodní ochrany a správní soud nemá žádnou zákonnou možnost zrušit žalobou napadené rozhodnutí s odvoláním na výše uvedené principy“* (rozsudek NSS ze dne 5. 11. 2008, čj. 9 Azs 14/2008 -57; dále např. body 26 a 27 rozsudku ze dne 23. 5. 2018, čj. 6 Azs 67/2018-29, či body 25 a 26 usnesení ze dne 27. 9. 2016, čj. 6 Azs 166/2016-28). Žalovaný zvážil důvody pro udělení mezinárodní ochrany, zejména doplňkové ochrany, s ohledem na skutkové okolnosti případu, a dospěl k závěru, že stěžovatelé důvody pro její udělení nesplňují. NSS je přesvědčen, že žalovaný i krajský soud u toho přihlédl k nejlepšímu stěžovatelovu zájmu v rozsahu důvodů pro udělení mezinárodní ochrany.

[19] Žalovaný zvážil závažnost stěžovatelových zdravotních potíží a dospěl k závěru, že nevyžadují žádnou specializovanou péči, která by nebyla na Ukrajině dostupná. NSS souhlasí se stěžovatelem, že podklady svědčící o dostupnosti psychiatrické a psychologické péče na Ukrajině, které si žalovaný obstaral, nerozlišují mezi tím, zda se jedná o péči pro dospělé, nebo pro nezletilé. V tomto směru NSS rovněž shledává mezery v rozhodnutí žalovaného, respektive krajského soudu. Stěžovatelé však zároveň nevysvětlují, proč by neměla být tato péče dostupná pro nezletilé. Nadto se žalovaná zabývala podmínkami poskytování pediatrické péče na Ukrajině obecně.

[20] Stěžovatelé dále spatřují pochybení krajského soudu také v tom, že rozhodoval na základě neaktuálních informací o stěžovatelově zdravotním stavu a o zemi původu. NSS pochybení krajského soudu neshledal. Stěžovatelé totiž v žalobě vůbec nenamítali existenci nových skutečností, neuváděli, že se situace v zemi původu změnila, ani že se změnil stěžovatelův zdravotní stav. Žalobní argumentace obsahuje pouze jedinou žalobní námitku, a to že by návrat

stěžovatelů do země původu nebyl v nejlepším stěžovatelově zájmu. Stěžovatelé v žalobě dále pouze obecně uvedli, že by v případě návratu na Ukrajinu nebyla stěžovateli dostupná náležitá psychiatrická péče, a svou žalobu již nijak nedoplnili. Soud nemusel zjišťovat aktuální situaci z úřední povinnosti, jestliže to pro vypořádání žalobních námitek nebylo nutné. Stěžovatelé ostatně ani v kasační stížnosti konkrétně neuvádějí, jak se stěžovatelův psychický stav vyvinul. Stěžovatelé sice namítli, že v mezidobí nastaly nové skutečnosti, které jsou popsány ve výzkumných zprávách lidskoprávních organizací, ke kasační stížnosti ani k žalobě však žádné zprávy nepřiložili.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] NSS je tedy přesvědčen, že v této věci nevyvstala žádná právní otázka, která by doposud nebyla judikaturou jednotně řešena, ani taková otázka, kterou by bylo třeba řešit odlišně. Soud ani hrubě nepochybil při výkladu práva. NSS proto kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost (§ 104a s. ř. s.).

[22] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s.

[23] NSS stěžovatelům ustanovil zástupce z řad advokátů, Mgr. et. Bc. Filipa Schmidta, LL.M. Ustanovenému advokátovi se podle § 7 bodu 5, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), přiznává odměna za zastupování za dva úkony právní služby (převzetí věci a příprava zastoupení, doplnění důvodů kasační stížnosti) ve výši 3 100 Kč snižená o 20 % vzhledem k zastupování dvou osob (podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu), tj. 4 × 2 480 Kč, a dále paušální náhrada hotových výdajů 2 × 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu); celkem tedy částka 10 520 Kč. Zástupce je plátcem DPH, proto mu rovněž náleží náhrada ve výši 21 % z částky, tj. 2 209,20 Kč. Celkem tedy odměna po zaokrouhlení na celé koruny činí 12 729 Kč. Tato částka bude advokátovi proplacena z účtu NSS do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. listopadu 2020

Zdeněk Kühn
předseda senátu